

Riitta Lahtinen, Tuntosarvi 6-7/2003

Opettaessani Kommunikaatio-projektissa kädestä käteen menetelmiä olen kaivannut omakohtaista kokemusta kädestä käteen menetelmien opettajana kokemuksia myös taktiilin tiedon vastaanottamisesta ja ympäristöön orientoitumisesta.

Kun Helsingin päivätoiminta järjesti retken Vihdin kartanoon, päätin lähteä mukaan niin, että en kuule enkä näe päivän aikana mitään. Koko retken ajan minulla oli silmälaput ja kahdet kuulosuojaimet päällekkäin päässä.

Minulla oli tulkki. Sain kaiken tiedon retkellä kädestä käteen viitottuna. Lisäksi käytimme sormiaakkosia lähinnä nimien ja outojen viittomien selventämiseksi. Tulkkini käytti sekä viitottua puhetta että viittomakieltä riippuen siitä, miten sain selvää. Valitsin tulkin tuttuuden, hänen toimintatapojensa, pituuden ja huumorintajunsa perusteella.

Kartanon pihassa sain kuulla kysymyksen, jota itsekin paljon käytän: "Mitä haluaisit tietää?" Pyynnöstäni tulkki kuvaili pihapiirin ja talon. Seuraavaksi halusin saada tiedon, mikä teki tilasta kartanon eikä tavallista kaksikerroksista taloa. Tulkki löysikin pääportaiden molemmilla puolilla olevat suuret toiseen kerrokseen ulottuvat pylvää, joita koskettelin.

Jokaisessa ruokailussa olimme viimeisiä. Lautasten, haarukoiden yms. kuljettaminen oli vaikeaa. Tulkin oli vaikea viittoa vasemmalla kädellä, kun hän seiso i oikealla puolella. Missään ei ollut tilaa laskea lautasta. Opastamisen aikana lonkat ja jalat helposti törmäsivät pöydän ja hyllyjen nurkkiin.

Aamiaisella huomasin, että jos ruuissa ei ole nimilappuja, tulkkien on vaikea kertoa, mitä on tarjolla. Itsekin käytän tulkatessani värejä esim. oranssi ja keltainen juusto. Ne eivät sano mitään. Istumapaikoille tungin tulkin opastamana leipä ja mehulasi lautasella. Lopputuloksena söin kädet mehusta tahmaisina märkää leipää, jonka päällä oli vain juustoa ja kurkkua.

Kartanon historiassa kerrottiin nimiä ja vuosilukuja. Energiani kului taktiili viittomisen ymmärtämiseen. Yhdessä kohdassa luulin, että Helsingissä oli hevoselle tapahtunut jotain. Luennoitsija olikin kertonut kuninkaasta ja hevosista! Kertojasta en saanut mitään tietoa.

Museoon tutustumisessa oma käsi antoi parhaiten tietoa. Kun esineeseen koski ensin ja sen jälkeen sai selityksen, asiat ymmärsi nopeasti. Makuuhuoneessa tulkki kuvaili ensin minulle sängyn monimutkaista rakennetta. Pyysin, että hän ohjaa käteni sängylle ja siitä eteenpäin muihin esineisiin. Sain nopeasti itse tiedon sängyn päällysteistä, sängyn etuosan puisista kuvioista, yöpöydästä, matka-arkusta jne. Oman kokemuksen kautta tutustuminen oli nopeaa!

Tulkin kanssa palautteen antaminen onnistui. Mutta kuurosokeiden kanssa se ei toiminutkaan. En tiennyt, katsoivatko he minua, kun itse viitoitin. En saanut palautetta. Eräs kuurosokea viittoi minulle ”herätä päivä väsynyt”. Sanoin tämän ääneen ja viitoitin sen. Hän viittoi saman minulle uudelleen. Tajusin, että olin ymmärtänyt väärin. Sanoin ja viitoitin saman uudelleen. Silloin hänen tulkkinsa ottikin käteni, viittoi nimensä ja saman asian uudelleen. Sanoin samat asiat ääneen ja hän viittoi ”Ei, herätä päivä väsynyt”. Takkusimme tätä, kunnes käännyn oman tulkkini puoleen, joka viittoi ”herätä VIRKISTYSPÄIVÄ”. Ahaa! Kuurosokea henkilö oli virkistyspäivänä väsynyt. Olin iloinen oivalluksestani. Käännyn kuurosokean puoleen. Tartuin häntä käsistä ja viitoitin ”herätä päivä sinä väsynyt” - nyt virkistyspäivä-huuliolla. Kädet olivatkin pienemmät ja kuivemmat. Henkilö olikin lähtenyt pois kertomatta minulle. Olin napannut vapaat kädet.

Pyysin puheenvuoroa. Pidin kättäni aika kauan ylhäällä. Tällöin tulkkini tietenkin viittoi vain toiseen käteeni. Aikani pidettyä kättä ylhäällä kysyin tulkiltani näkikö luennoitsijalla käteni. Vastaus oli ”ei” ja omalla kädellään hän ohjasi kättäni alas. Pian hän taas kosketti kättäni. Nostin sen puheenvuoropyyntö asentoon ja kädessäni olikin yhtäkkiä mikki! Olin ymmälläni. Kesken ollut asia ei liittynyt omaan kysymykseeni. No, kommentoin ja kysyin asiaani. En saanut siihen kommenttia. Muut asiat jatkuivat. Minulle tuli hölmö olo. Olinko puhunut väärässä paikassa? Toisaalta miksi kukaan ei ollut kommentoinut asiaani?

En ehtinyt ohjelman aikana tapaamaan tai pahemmin edes tervehtimään kuurosokeita henkilöitä. Ruoka- ja kahvitauot kuluivat jonossa ja syödessä. Sosiaalisia tilanteita ei ollut.